

Negyvennégy óra

A kereskedelemben dolgozók munkaidejéről

Lessan már megszokja a vásárló, ha az egy-két személyes élelmiszerboltok közül néhányat zárva talál. Legyint egyet, és továbbbátál, hiszen a nagy üzletekkel efféle baleset nem fordulhat elő — a hiányzó dolgozók ellenére az alapvető szolgáltatást biztosítják a kereskedelmi egységek. A megyei népi ellenőrzési bizottság statisztikai adatai szerint az elmúlt két és fél év alatt a Csongrád megyei és a szegedi élelmiszer-kiskereskedelmi vállalat boltjai 3300 napon keresztül zárva voltak. Az okok között tallózza gyorsan kiderül: legtöbb gondot a munkaerő hiánya okozza. A tendencia nem új keletű, és úgy látszik, a jövőben még inkább számolni kell e jelenséggel. A gond egyébként országos jellegű, ezért orvoslására számos intézkedés született az elmúlt másfél év alatt.

A legfontosabb — és a szociálpolitikával is összefügg — az a rendelkezés, amely 1974. július 1-től 44 órára csökkentette a kereskedelmi dolgozók heti munkaidejét. Az intézkedés nagymértékben javította a munkahelyi közérzetet, de ennek ellenére az élelmiszerszakmában nem érvényesült teljesen a kívánt hatás. Okaira felhívta a figyelmet a szegedi és a megyei népi ellenőrzési bizottság is, amikor a 44 órás munkahét bevezetésének tapasztalatait vizsgálta.

A kereskedelmi vállalatok a múlt év elején körültekintően felkészültek a munkaidő csökkentésére. Figyelembe vették a központi irányelveket; a nagyobb boltoknál a munkaszervezéssel, a feladatokat könnyítő gépek beállításával igyekeztek megkönnyíteni az átállást. Hamar kiderült azonban, hogy a létszámihiányt nehéz megbirkózni, ezért mindezt nem tudják kiadni a szabadnapot, az előre elkészített munkarendet nem lehet betartani, és a túlórák száma inkább növekszik, mint sem csökken. A népi ellenőrök summázata szerint a zökkenőmentes ellátást veszélyeztető helyzet alakult ki.

Ilyen körülmények között tovább kellett lépni. Országosan felülvizsgálták a nyitvatartási időt, és bevezették a szociológiai módszert, a vásárlási szokások, a vásárlások gyakoriságának mérésére. A tapasztalatok értékelése után újabb intézkedést látott napvilágot. A megye öt városában módosították az üzletek nyitvatartási idejét. Az újabb állapot létrejötté kétségtelenül javította az élelmiszer-kereskedelem helyzetét, de a kiskereskedelmi vállalatok gondjai — mint ahogy a népi ellenőrök kimutatták — még mindig tekintélyesek.

A csökkentett munkaidő, a nyitvatartás idejének meg-

változtatása találkozott a lakosság megértésével. Ezt bizonyítja az is, hogy nagyon kevés panasz érkezett az illetékes hatóságokhoz — de ennek ellenére néhány probléma mellett szó nélkül nem lehet elmenni.

A Csongrád megyei Élelmiszer-kiskereskedelmi Vállalat boltjaiban ez év első felében a dolgozók 64 százaléka nem kapott teljes szabadnapot. A nagyobb üzleteknél ez azt jelenti, hogy szombaton és hétfőn is dolgozták a teljes műszakot. Így csak a szombati és a hétfői műszakváltásokra jutottak két fél nap pihenőhöz (a munkaidő csökkentése előtt is ez volt a helyzet). 1975. augusztus 1. után — az új nyitvatartási rend óta — már több dolgozó jutott szabadnaphoz, de mégsem a szükséges, megcéluló arányban. Nem fogadható el végleges megoldásként az egyik személyes árudákban, hogy a bolti dolgozók 26 százaléka nem kapja meg a teljes szabadnapot — csak szombat délutáni fél napot. A munkaerő-gazdálkodás gondjai azonban olyan természetűek, hogy a hiányosságokat, nehézségeket csak a körülmények gyors megváltoztatásával lehetne orvosolni.

Például a vizsgálat során kiderült: a megye több üzletében a legalapvetőbb higiéniai követelményeknek sem lehet eleget tenni, mert nincs öltöző, nincs mosdó. Még 1975-ben is léteznek olyan boltok, ahol nincs folyó víz, így az elárúsítók kezét sem moshatnak. Egyébként ebben az évben 19 üzletbe vezették be a vizet. Sok helyen az elárúsítók szótá teszik az üzemi étkeztetés hiányát is. Gyakran panaszkodnak, hogy a nehéz fizikai terhelést nem bírják. Például a pénztáros az önkiszolgáló üzletben, amíg az egyik kosárból a másikba átteszli az árut, egy műszak alatt 7-9 mázsát emel. A komoly terhelés miatt —

érthető módon — a táppénzes napok száma emelkedik. Több vállalatnál azért gondolkodnak rosszul a munkaadókkal, mert az üzletvezetők nem tartják be a két hétre előre kötelezően előírt időbeosztást. Így előfordul az is, harmadnapra már nem tudják a dolgozók, mikor kell munkába állniuk. Ezért nem véletlen, hogy a szabadnapokat nem „lehet” kiadni. Sajnos, nagyon sok szakképzett kereskedő állást változtat, más foglalkozást keres az alacsony kereseti lehetőségek miatt. Ez a folyamat tovább rontja a jelenlegi helyzetet. A munkaerőhiányhoz az is hozzájárul, hogy a szülő nők és a gyermekgondozási segélyen levők száma igen magas, és gondot okoz az is a vállalatoknak, hogy a bölcsődék, óvodák nyitvatartási-zárási ideje lényegesen eltér az üzlethálózat munkaidejétől.

Szegeden — hogy az ellátás színvonala ne csökkenjen — a városi körzetekre osztották, és az egyes területeken a boltok nyitvatartási idejét összehangolták. Így a nap minden órájában biztosítva van, hogy a lakosság valahol vásárolni tudjon. Azonban a nyitvatartások módosítása óta az ellenőrzések azt mutatták, hogy az összehangolás hiánya miatt egy-egy alkalommal az áruellátásban zökkenők voltak. Mindenesetre az bizonyos: szükséges a nyitvatartási idő egyszerű szűkítése a jelenlegi munkaerőhelyzet miatt, mert így nemcsak a kereskedelmi dolgozók 44 órás munkahétét biztosítják, hanem ezzel csökken a szakmából való elvándorlás is. Szükséges azonban az is, hogy a vásárlási szokásaink tovább változzanak. Például ne vasárnap délelőtt vegyük meg az olyan cikkeket, amelyek hétköznap is beszerezhetők. Vasárnap csak azért nyitnak ki egyes üzletek, hogy a tejet, kenyeret s a friss tejtermékeket megvásárolhassuk.

Halász Miklós

Teljesített vállalás

A fővárosi KISZ-szervezetek — akcióprogramjuknak megfelelően — teljesítették 12,5 millió forintos vállalásukat. Ezt az összeget a Vietnamban épülő, ezer fiatalot nevelő szakmunkásképző intézet alapítására ajánlották föl.

A KISZ budapesti végrehajtó bizottságának ülése megállapította: a KISZ-bizottságok és az alapszervezetek a kommunista műszakokat és a szociális létesítmények megvalósítását segí-

tő munkaakciókat eredményesen kapcsolják össze társadalmi-politikai célokkal.

Új textilesklub

Társadalmi összefogással épült a Szegedi Textilművek ifjúmunkás klubja, ami egyben a gyár oktatási központja is. Segítségét szívesen kaptak munkájukhoz. A Zalka Máté laktanya KISZ-esei készítették a tervet, a Szegedi Magas- és Mélyépítő Vállalat fiataljai és szocialista brigádjai csinálták a költségvetést, részt vettek a szakipari munkákban. A textilművek kollektívája 200 ezer forintot adtak a klubra. A két kommunista szombat révén 250 ezer forintot adott a klubra.

Felelőtlen minősítés

Nagyon okos, tehetséges ember, de sajnos, rendkívül kötekedő természet — mondták róla. Az illetőt 15 éve kíséri ez a minősítés, annak ellenére, hogy egy évtizede senkivel sem kötekedett. Hiába bizonyítja évek óta magatartásával, munkájával az egykori minősítés ellenkezőjét, mert aki az eredeti megállapítást tette, olyan ember, hogy a szavának súlya van a szakmában.

Jól ismerem a minősítetett is, a minősítőt is. Megpróbáltam helyreállítani közöttük az igazságot, ezért megkérdeztem a tekintélyes véleménynyilvánítót: mire alapozza állítását? Legnagyobb meglepetésemre azt a választ kaptam: „mondták”. Tehát ő nem tudja biztosan, nem tapasztalta személyesen, nem is nagyon ismeri az illetőt, de hallott róla valamit, amit mások mondtak — lehet, hogy azok is úgy hallották —, és a rossz vélemény él tovább, kíséri az ártatlan vádlottat.

Sokan nem is sejtik, hogy egy megmondhatatlan minősítő kijelentéssel milyen súlyos csapást mérnek embertársukra. Különösen a vezető beosztású embereknek kellene megfontolnuk, mit mondanak beosztottaikról. De nem kisebb a felelősségük azoknak a nagy tekintélyű szakembereknek sem, akiknek a szava döntő a szakmában. Egyszóval, jobban meg kellene fontolnunk, amikor embertársaink munkájáról, magatartásáról véleményt mondunk.

Ismeretes, hogy a vállalatok, intézmények vezetői kötelesek bizonyos időközönként írásos minősítést készíteni beosztottaik jelleméről, munkájáról. Ezeket a minősítéseket az érdekeltek meg kell beszélni, és mindenkinek módjában áll vitatkozni, egyetérteni, vagy nem egyetérteni. Sokan idegenkednek ezektől a nem mindig kellemes, de emberséges értékmérésektől. Pedig, ha jól megfontoljuk, sokkal helyesebb a szemtől szembe kimondott — és éppen ezért megfontolt — vélemény, mint a hátunk mögött eljuttatott megjegyzés.

Sajnos, a felelőtlen minősítéseknek olyan széles skálája, olyan változatosnak sok műfaja alakult ki nálunk, hogy ma már követni is nehéz. Ki ne ismerné például azt a „megszépsített” minősítést, amely azért

készült valakiről, mert meg akarnak tőle szabadulni. Ezeknek a minősítéseknek a szerzői azt sem bánják, ha az eladásra szánt káder, a képességeit felülmúló, magas beosztásba kerül, csak menjen, csak valahogy túladhassanak rajta. Hasonlóan gyakori a tudatosan „elválogatott” minősítés is, amely bosszúvágygal, vagy gyűlölettel táplált rosszindulatból fakad, hogy megakadályozza, derékba törje valakinek a karrierjét.

Tulajdonképpen mindegy, hogy a hamis minősítés milyen céllal készül, mindenhogyan káros, nemcsak a minősített ember, hanem a társadalom szempontjából is. A felelőtlen minősítés természetesen ellenkezik a párt és a kormány káderpolitikájával, a szocialista humánus elveivel. Hiszen a szubjektív alapon — túlzott jóindulatból, vagy rosszindulatból — készült minősítések nem veszik figyelembe az ember politikai meghízhatóságát, szakmai felkészültségét, jellemét, erkölcsi magatartását, a közösséghez való viszonyát. A személyes szimpátia, vagy antipátia következtében gyakran előfordul, hogy tehetségtelen emberek magasra emelkednek, tehetséges emberek pedig süllyesztőbe kerülnek.

A felelőtlen minősítés minden esetben súlyos bűn a szocialista közösségben. Mindannyiunknak kárt okoznak azok, akik felelőtlenül szórják a közösség pénzét, pazarolnak, de még ennél is nagyobb kárt okoznak a társadalomnak, akik felelőtlenül gazdálkodnak legértékesebb kincsünkkel, az emberrel.

Szólni, beszélni kell hát a minősítésekéről a nyilvánosság előtt akkor is, ha sokan szeretik bizalmasan kezelni őszintétlen véleményüket. Nem kell kitergetni ország-világ előtt a személyzeti páncélszekrények aktáit, de jó, ha az emberek tudják, milyen véleményt alkottak munkájukról, magatartásukról a vezetőik. Csak az tud változtatni a hibáján, akinek őszintén a szemébe mondják, hogy mi a hibája. Csak az tud védekezni az igazságtalan, az elfogult minősítés ellen, akinek nem a háta mögött, hanem előtte mondják el a róla alkotott véleményét.

G. J.

Nemzetközi közlekedési kiállítás Budapestén

„A vasút halad a jövő felé” címmel a most következő héten mutatják be a Közlekedési Múzeumban azt a nemzetközi fotó-vándorkiállítást, amely három évre tervezett körútja során bejárja Európa minden nagyobb városát.

A kiállítás tablói rövid történeti visszpillantás után 2000-ig szemléltetik a vasút

fejlődését. Még nem is a jövő, de már a ma valósága az óránként 300 kilométeres sebességgel közlekedő francia TGV 001 motorokocsit, a közönség képeket láthat a 185 európai nagyvárost összekötő Trans-európai expresszről, az egyre inkább specializálódó teherszállításról, a konténerforgalomról.

A kiállítás foglalkozik a nagyvasút- és a városi közlekedés modern kapcsolataival, a vasút és a repülés együttműködésével. Külön fejezete a kiállításnak a biztonság, a kibernetika, az önműködő kapcsolóberendezés, s általában a vasútüzem automatizálása.

A kedden nyíló kiállítás december 31-ig tekinthető meg a Közlekedési Múzeum előadótermében. (MTI)

Jubileum

Fennállása negyedszázados jubileumát ünnepli a kecskeméti Kodály Zoltán énekzenesi általános iskola és gimnázium. Ez volt az ország első ilyen típusú zenéi oktatási intézménye, s megszervezése még a zeneszerző nevéhez fűződik. (MTI)

Növekvő export

Teljesítette IV. ötéves tervét a nagy múltú Mosonmagyaróvári Mezőgazdasági Gépgyár. A tervidőszak kezdete óta több mint 8 milliárd forint értékű különböző gép és berendezés készült az üzemben. Ez azt jelenti, hogy 5 év alatt a termelési érték és az árbevétel egyaránt megkétszereződött, a nyereség pedig több mint a háromszorosára nőtt az előző tervidőszakéhoz képest. Jelenlegesen növekedett az export is. (MTI)

A társulagóban olvasgatnak, társasjátékokat játszanak a fiatalok

36 szórakoztatást nyújt a rezsizsál

A büfé hűtő italokkal várja a vendégeket Szegedi Károlyné felvételén